

Čiernohronská železnica, n.o.

Hlavná 56, 976 52 Čierny Balog

tel./fax.: 048/61 91 500

Čierny Balog 25.4.2023

ČHŽ, n.o.

Výročná správa za rok 2022

1. Úvod

Čiernohronská železnica, nezisková organizácia /ČHŽ/ bola založená za účelom rozvoja a ochrany kultúrnej technickej pamiatky – Čiernohronskej železnice v Čiernom Balogu a zaregistrovaná na KÚ v Banskej Bystrici 18. 9. 2001 **pod číslom 2001/07603**. V súčasnosti je registrovaná Obvodným úradom v Banskej Bystrici, odborom všeobecnej vnútornej správy **pod registračným číslom OVVS/NO-7/2001**. Čiernohronská úzkokoľajná lesná železnica je národnou kultúrnou pamiatkou zapísanou v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR – registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok **pod číslom 3433/1-15** a je chránená v zmysle zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu. Vozidlový park je v ÚZPF – registri hnutel'ných národných kultúrnych pamiatok, zapísaný **pod číslom 11110/1-11**. V zmysle zákona č. 206/2009 Z.z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty je ČHŽ zaregistrovaná do evidencie zariadení, ktoré majú charakter múzejnej prezentácie pod registračným číslom ZMP/52/2010.

Aktuálne patrí k najvyhl'adávanejším turistickým atrakciám v regióne. Národná kultúrna pamiatka - Čiernohronská úzkokoľajná lesná železnica sa teší uznaniu nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Svedčia o tom mnohé ocenenia a stále nové a nové spolupráce na domácom aj medzinárodnom fóre. Ale ako to tak už býva neslávny zvykom, najmenej pomoci sa jej dostáva od tých, ktorí by na ňu, práve naopak, mali byť najviac hrdí. Ešte stále je však obklopená dostatkom dobrých ľudí doma i v zahraničí, ktorí vždy ochotne a nezištne prídajú ruku k zachovaniu tohto vzácneho kultúrneho a technického dedičstva.

2. Prehľad činnosti

V roku 2022 ČHŽ, n.o. ako svoju hlavnú činnosť pri obnove a ochrane národnej kultúrnej pamiatky prevádzkovala turistickú osobnú dopravu na troch úsekoch celkovo 20 km zachovaných a obnovených tratí Chvatimech - Hronec - Čierny Balog - Vydrovo / Dobroč a späť (spolu 41 865 ks predaných vstupeniek, čo predstavuje cca **145 003 prepravených cestujúcich**). **Išlo už o 31. letnú prevádzkovú sezónu** od obnovenia jej novodobej prevádzky 1.5.1992. Pôvodnú lesnú železnicu využívali na odvoz dreva i verejnú osobnú dopravu štátne lesy 75 rokov od 8.1.1908 do 31.12.1982. Dosiahla vtedy celkovú dĺžku všetkých tratí 132 km – najviac zo všetkých cca 70-tich lesných železníc na Slovensku.

Verejná osobná doprava v záväzku na objednávku štátu alebo samospráv ani pravidelná nákladná doprava neboli prevádzkované, s výnimkou príležitostných nedotovaných prepráv občanov Čiernohronského mikroregiónu na komerčné riziko a stratu dopravcu - pre obce Čierny Balog, Hronec, Valaská a Podbrezová za symbolické cestovné (Fašiangy, futbalové stretnutia, Deň školy, Mikuláš a pod.). Vzhľadom na postupné ukončenie celosvetovej

epidémie COVID-19 tieto prepravy v roku 2022 mierne narastali a napr. na Mikulášskych jazdách sme tak znovu previezli 405 cestujúcich.

Na činnosti ČHŽ sa opäť podieľali predovšetkým dobrovoľníci objemom odpracovaných 994 osobodní, čo predstavuje 5 964 dobrovoľne odpracovaných brigádnických hodín (!!!). Dlhodobá bezplatná pomoc medzinárodných dobrovoľníkov v takomto rozsahu a dĺžke trvania nemá pri podobných projektoch obnovy národnej kultúrnej pamiatky v SR obdobu a v rámci spolupráce s porovnateľnými prevádzkami v zahraničí sme sa s ňou nikde nestretli - právom sme na ňu hrdí.

Vývoj počtu predaných vstupeniek a počtu cestujúcich za posledných 10 rokov

Počet prepravených cestujúcich zaznamenal v roku 2022 takmer zanedbateľný pokles o 0,76 % oproti roku 2021, čo bolo spôsobené predovšetkým návratom k bežnému cestovnému ruchu – k dovolenkám v zahraničí. Postupne sa od jari 2022 vrátili aj obľúbené školské výlety a v rámci nich sme previezli 6 608 detí zo škôl celého Slovenska. To, že počas leta bola aj napriek návratu možností zahraničných dovoleniek naša návštevnosť takmer rovnaká, je zásluha predovšetkým trvalého rozvoja ponuky a propagácie v širšom regióne Horehronia a Banskobystrického kraja. Dlhodobá koncepčná činnosť Regionálnej rozvojovej agentúry BBSK, KOČR, OOCR a Klastra Horehronie (Horehronský expres, Zbojnický expres, Astrovlak, projekt propagácie formou ambasádorov, cyklodreziny a pod.), vďaka ktorým opäť veľká časť Slovákov uprednostnila „dovolenku na Slovensku“, sa tak stáva jednou zo zásadných a trvalých podporných činností ČHŽ. V roku 2022 sa čiastočne vrátili aj zahraniční návštevníci, predovšetkým z ČR a okolitých krajín, naopak veľmi negatívne sa prejavil začiatok agresie Ruska na Ukrajinu.

S narastajúcim počtom návštevníkov sa zvyšujú nároky aj na našich sprievodcov. Počas hlavnej sezóny zvládajú nápor stoviek turistov denne a napriek mnohým nepredvídateľným situáciám dôstojne reprezentujú našu organizáciu, región i Slovensko, o čom svedčia mnohé pozitívne ohlasy na sociálnych sieťach aj ďalšie recenzie. Každoročne preto u nás okrem dobrovoľníkov zamestnávame cez letnú sezónu vyše 15 predovšetkým miestnych študentov a študentiek stredných a vysokých škôl, ktorí v našej organizácii získavajú svoje prvé pracovné návyky a skúsenosti.

Ďalších vyše 10 sezónnych zamestnancov pracuje v našej reštaurácii Lampáreň, na staničke v Čiernom Balogu. S ohľadom na požadovanú kvalitu služieb sme reštauráciu i celú budovu staničky museli po jej výbuchu v roku 2014 vybojovať od obce naspäť, budovu na vlastné náklady celú opraviť a od roku 2018 v nej poskytujeme i reštauračné služby opäť vo vlastnej réžii ČHŽ. V obojstranne výhodnom režime sme tak v roku 2022 poskytli prácu na ČHŽ aj viacerým vojnovým utečencom z Ukrajiny – predovšetkým ženám/matkám, ktorým sme po vypuknutí vojnového konfliktu poskytli u nás dočasné útočisko. Pomocnú ruku pri ich adaptácii pridali aj naši dobrovoľníci a niektorí občania obce Čierny Balog (napr. pri výuke slovenčiny a pod.).

V priamom rozpore s týmto vývojom je, žiaľ, ponuka i rozvoj služieb priamo v obci Čierny Balog, ktoré aj naďalej stagnujú. Chýbajú nové služby pre návštevníkov, propagácia a osobný ústretový prístup k zákazníkom. V obci napr. dodnes nenájdete jedinú verejnú lavičku, park či nebudaj kvalitné obcou vybudované detské ihrisko, alebo možnosť kúpania. Prevzatie prevádzky lyžiarskeho strediska novým nájomcom umožnilo od zimy 2021/2022 takmer plnohodnotnú zimnú sezónu, vplyv na rozvoj služieb v obci je však stále minimálny. Negatívne sa v tejto súvislosti už vyše 25 rokov prejavuje aj dlhodobá (ne)činnosť občianskeho združenia Vydra, hoci v rokoch 1993 – 1997 sa tu úspešne prevádzkovalo Ekocentrum Strom života a environmentálna výchova. Dnes už len fiktívne „informačné kancelárie“ organizácie Vydra, štedro dotované z obecného rozpočtu, sa vo väčšej miere venujú iba komerčnému predaju suvenírov prípadne rodinnej rekreácii v „brlohu“ svojich členov (ak nadviažeme na startlbovú kampaň organizácie s názvom Brloh túlavých Vydier) bez akéhokoľvek trvalého všeobecne prospešného prínosu. Táto organizácia navyše dlhodobo neoprávnene zakazuje návštevníkom prístup na pozemok trate ČHŽ v „svojom“ tábore (!), ktorého okolie sa stále viac a častejšie zaplňa zaparkovanými súkromnými motorovými vozidlami účastníkov ich „aktivít“... Treba podotknúť, že profesionálne vykonávaná lesná pedagogika pracovníkmi LSR OZ Čierny Balog, ktorú môžu návštevníci v ojedinelých termínoch vnímať priamo na chodníkoch Lesníckeho skanzenu, má ohromný úspech, preto by stálo za zváženie tieto prehliadky a oživenia Lesníckeho skanzenu zintenzívniť najmä pre laickú verejnosť, nie len pre odborné školy a exkurzie štátnych lesov.

Už dlhodobo zostáva nemenný aj nedôstojný vstupný areál Lesníckeho skanzenu, ktorý aj naďalej „víta“ návštevníkov večne zatvorenými alebo, naopak, preplneným dreveným WC a TOI TOI búdkami. Vrátil sa, žiaľ, i súbor nevzhľadných plachtových prístreškov s absolútne nevhodným vybavením na sedenie a službami bufetu, ktorý nereaguje na zvyšujúcu sa návštevnosť Lesníckeho skanzenu. Všetky naše návrhy vo veci budovania nového spoločného nástupného centra alebo aspoň novej drevenej stavby staničky ČHŽ s vyšším nástupišťom boli zo strany LSR, š.p., obce aj Vydry opakovane zamietnuté, alebo sú odkladané „do budúcnosti“. Napriek neúspechom a v nadväznosti na neustále personálne zmeny vo vedení ministerstva i štátneho podniku LSR budeme ale aj naďalej pokračovať v našom úsilí a v snahách o spoločný rozvoj Vydrovskej doliny i v budúcnosti. Počas pandémie, ale aj počas začiatku agresie Ruska na Ukrajinu sa tu navyše nik z miestnych orgánov ani náznakom nesnažil o žiadnu zmenu rozpočtu prípadne pomoc pre organizácie závislé iba od cestovného ruchu – ako obvykle sme si museli pomôcť sami. Napr. nebolo možné pre ČHŽ prijať ani štátnu pomoc pre ubytovanie celkovo 11 vojnových utečencov, ktorých sme ubytovali hneď na tretí deň vojny v našej

brigádnickej ubytovni na staničke – budova dodnes patrí štátnym lesom... Nepochopiteľné protivenstvá niekoľkých predstaviteľov vedenia obce Čierny Balog, naopak, pokračovali aj počas roku 2022.

Asi najvýraznejšími boli narastajúce útoky a aktivity pána starostu proti projektu revitalizácie ČHŽ a jej začleneniu do systému verejnej dopravy IDS BBSK a predovšetkým „spolupráca“ vedenia obce s veľmi bohatým developerom Jozefom Garbiarom, ktorý nám dňa 8.6.2022 nezákonne zasypal časť trate smer Dobroč štrkom a znemožnil tak riadnu prevádzku ČHŽ. Na naše ohromné prekvapenie sa do „spolupráce“ s developerom postupne zapojili i niektoré osoby z Ministerstva dopravy a výstavby SR a Dopravného úradu. Našu špeciálnu dráhu nielenže nijak neochránili, ale postupne pomocou veľmi neštandardne vedených konaní, miestnych zisťovaní, štátnych odborných dozorov a kontrol vyhlásili najskôr časť a potom dokonca celú stavbu dráhy ČHŽ za „čiernu stavbu“ (!) s úmyslom úplne zastaviť a zrušiť jej prevádzku... Nezostávalo nám iné, ako najatť si renomovanú právnickú kanceláriu a začať sa brániť. Prvé rozhodnutia MDaV SR sa nám tak podarilo ešte pred koncom roku 2022 v rozkladovom konaní zrušiť a veríme že postupne s pomocou MK SR, Pamiatkového úradu SR, právnikov i všetkých dobrých, čestných a prajných ľudí dosiahneme znovu spravodlivosť.

Segment mimoriadnych jázd a akcií pre firmy, historikov i obchodných partnerov zaregistroval v roku 2022 mierne oživenie, veríme že návrat firemných akcií bude pokračovať min. na úroveň pred pandémiou. Individuálnych návštevníkov ČHŽ predstavujú aj naďalej predovšetkým jednodenné rodinné výlety, pri pobytových návštevníkoch sa dlhodobo kladne prejavuje činnosť OOCR a Klastra Horehronie – zvyšuje sa počet turistov, ktorí sa ubytujú v okolí Nízkyh Tatier na viac než 1 noc. Z dlhodobého hľadiska je však jasné, že iba železnica a Lesnícky skanzen nebudú v budúcnosti dostatočnou motiváciou pre návštevu našej obce a regiónu, a preto je potrebné budovať ďalšie nové atraktivity pre prilákanie stále náročnejších návštevníkov. Konkurencia nespí (kúpaliská, cesty v korunách stromov, rozhľadne, bobové dráhy a pod.). Situácia na miestnych komunikáciách sa síce výrazne zlepšila v súvislosti s dokončením stavby obecnej kanalizácie a realizáciou ďalšej osobitnej cyklocestičky Krám – Brezno, je však potrebné v budovaní segregovanej cyklistickej infraštruktúry pokračovať aj vyššie dedinou. Rovnako je nutné postupne obmedzovať počet a predovšetkým rýchlosť motorových vozidiel na všetkých komunikáciách v obci. Smerové retardéry, fungujúca verejná doprava a návrat nákladnej dopravy na ČHŽ sú presne tým smerom, ktorým by sa vedenie obce malo intenzívne zaoberať – vid'. www.chez.sk.

Aj napriek všetkým týmto skutočnostiam naša organizácia v rámci svojich možností aj naďalej pokračuje v zachovaní a zveľaďovaní národnej kultúrnej pamiatky. Opravy lokomotívneho a vozňového parku sa tento rok zamerali na II. etapu generálnej obnovy pamiatkovo chránenej parnej lokomotívy ČKD – Kolbenka (ktorú grantom opäť podporilo Ministerstvo kultúry SR) a pokračujeme i v bežnej údržbe osobných i nákladných vozňov (malým grantom ich tento rok podporila OOCR Horehronie v spolupráci s BBSK). Výraznú časť našich finančných prostriedkov pohltili prípravy na realizáciu projektu „Tvoríme krajinu pre ľudí“ – vid'. nižšie.

Cestovný poriadok bol tento rok opäť bez významnejších zmien. Tradičný každodenný „storočný drevorubačský vlak“ s bufetovým a detským vozňom Chvatimech – Vydrovo skanzen a späť s historickou súpravou vedenou parnou lokomotívou bol v roku 2017 zrušený, rovnako ako všetky pravidelné vlakové spoje v úseku Šánske – Chvatimech. Technický stav železničného zvršku, predovšetkým drevených podvalov (vymieňaných dobrovoľníkmi už pred vyše 35 rokmi) viac nedovoľuje v tomto úseku pravidelnú každodennú prevádzku vlakov. S vypätím všetkých síl dobrovoľníkov udržiavame tento úsek trate aspoň v bezpečnom zjazdnom stave pre služobné a mimoriadne vlaky a trpezlivo sa snažíme získať grant pre jeho generálnu opravu – vid'. projekt www.chez.sk.

Spoločne s OOCR Horehronie sme na uzatvorenom úseku trate Hronec – Šánske s veľkým úspechom zahájili už v roku 2019 ako prví na Slovensku prevádzku šliapacích cyklo-drezín, ktoré už dlhší čas fungujú v mnohých okolitých štátoch EU. Prevádzka Horehronských cyklo-drezín však bola následne kontrolou Dopravného úradu SR prehlásená za nelegálnu a museli sme ju riešiť legislatívnou zmenou zákona o dráhach. Rovnako sme museli riešiť likvidačnú pokutu v pôvodnej výške takmer 30 000 €, ktorú nám Dopravný úrad za údajne nelegálnu prevádzku šliapacích drezín vyrubil a trval na nej, aj keď postupne v znížených výškach. Nakoniec sme spor na štvrté odvolanie vyhrali, síce nie na „podstate veci“, ale „z dôvodu uplynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty“ a spoločne s Ministerstvom dopravy sa nám podarilo zmeniť zákon o dráhach tak, že prevádzku drezín už presne pomenoval a ich prevádzku už umožňuje. V sezóne 2022 si tak mohlo vypožičať cyklo-dreziny opäť vyše 2 600 spokojných návštevníkov.

S dlhodobou významnou podporou BBSK pokračujeme v príprave projektu „Tvoríme krajinu pre ľudí – revitalizácia Hrončianskej doliny“ a úspešne napredujú postupné rokovania o finančnej podpore i realizácii projektu. Napriek oficiálnemu schváleniu a zaradeniu ČHŽ do systému integrovanej dopravy i Plánu udržateľnej mobility na úrovni poslancov BBSK narážame zatiaľ stále na aktívny odpor zo strany starostu obce Čierny Balog a niektorých (cca dvoch-troch) poslancov obecného zastupiteľstva – veríme ale, že trpezlivým vysvetľovaním postupne dosiahneme aspoň zmiernenie ich negatívneho postoja k rozvoju obce. Úžasnou správou sa stal dňa 3. 4. 2020 podpis zmluvy o odkúpení 17-tich ks zánovných elektrických jednotiek zo švajčiarskej Waldenburgbahn. ČHŽ zvíťazila v súťaži o ich získanie v konkurencii viacerých uchádzačov z Nemecka, Rakúska, Rumunska a Madagaskaru a položila tak základný kameň pre svoj ďalší rozvoj a napredovanie. V dňoch 8. - 10. 4. 2021 sme všetky jednotky prepravili z ich domovskej dráhy vo Waldenburgu do prístavu Bazilej. Odtiaľ následne putovali dvoma riečnymi loďami po riekach Rýn a Mohan, kanálom RMD a Dunajom do prístavu Bratislava. 11. - 12. 5. 2021 sme ich preložili na nákladné vozne a 14. 5. 2021 konečne dvomi autožeriavmi preložili na nové domovské koľaje ČHŽ v Hronci. Časovo, logisticky i finančne veľmi náročnú prepravu nám pomohli realizovať viacerí priatelia, firmy a dobrovoľníci. Električky dnes čakajú na realizáciu obnovy železničného zvršku, elektrifikáciu i celkovú revitalizáciu ČHŽ v oplatenom a stráženom depozitári v Hronci. 1.8.2022 sa nám pomocou sponzorskej elektrocentrály CAT podarilo jednu súpravu už oživiť a od Mikulášskych jázd 2022 si tak môžu ich komfort a vynikajúce chodové vlastnosti vyskúšať aj naši návštevníci.

Projekt ČHEŽ sme podporili aj organizáciou medzinárodnej konferencie v rámci programu „Európsky rok železníc“ pod názvom „Progresívne rozvojové možnosti dopravy v sídlach a regiónoch – Ekologické dopravné systémy“ konanej v dňoch 24. – 25. 6. 2021 v Osrblí. V rámci programu konferencie štátny tajomník Ministerstva dopravy a výstavby SR pán Ing. Jaroslav Kmeť spolu so starostom obce Hronec pánom Bohuslavom Nemkym prvýkrát symbolicky slávnostne zdvihli zberač jednej z elektrických jednotiek na revitalizovanom námestí obce Hronec.

V obnove a údržbe ostatných traťových úsekov sme pokračovali v našej snahe definitívne dorobiť úsek Čierny Balog – Vydrovo, na konci ktorého by v budúcnosti mala byť vybudovaná Európska lesná škola. Jej výstavbu však LSR, š.p. po položení základného kameňa v roku 2008 následne úplne pozastavili a zatiaľ stále nedošlo k zmene ich oficiálneho stanoviska. V tomto roku sme preto pokračovali aspoň s postupnou realizáciou zatiaľ kompromisnej dohody s premiestnením stanice ČHŽ nižšie, pod súčasný tábor Vydry. Podarilo sa nám pripraviť podkladové vrstvy pre výstavbu definitívneho nástupištia a pokračujeme i v dokončovaní koľajiska a predĺžení nástupištia stanice Korytárske.

Na stanici Chvatimech udržiavame aj naďalej iba hrubú stavbu nového objektu stanice, WC a vyasfaltovanú odstavnú plochu parkoviska a nástupištia. Z finančných a organizačných dôvodov sa nepodarilo zatiaľ toto prostredie definitívne skultivovať, oceňujeme pomoc obce

Podbrezová a ich klubu dôchodcov aspoň pri udržiavaní čistoty a poriadku. Vďaka spolupráci s dodávateľom stavby kanalizácie Valaská – Hronec sme vyrovnali celú plochu výkopovou zeminou a je tak pripravená pre ďalšiu výstavbu.

Pre potreby ubytovania dobrovoľníkov sa nám tento rok opäť podarilo pokračovať v rekonštrukcii podkrovia nad budovou garáží v Čiernom Balogu. V dielnach v Hronci a na stanici Čierny Balog sme opäť rozšírili technické prostriedky pre opravy i prevádzku lokomotív – v Čiernom Balogu sme pokračovali s obnovou prehliadkového a revízneho kanála pre osobné vozne, opravou horného hajcu a opäť sme vylepšili aj parkovú úpravu a detské ihrisko na stanici Čierny Balog aj vo výhybni Šánske. „Vďaka“ udaniu pána starostu sa však bežná, vopred ohlásená oprava horného hajcu, stala predmetom štátneho stavebného dozoru. Pre opravu tohto obecného majetku (ktorú sme robili na vlastné náklady) sme na naše finančné náklady museli zabezpečiť ešte aj komplexnú stavebnú dokumentáciu vrátane dodatočného stavebného povolenia jeho historicky dlhodobo existujúcej prístavby. V roku 2021 sme tento proces konečne úspešne ukončili a v roku 2022 pokračujeme s dokončovacími prácami. Podobný osud má aj naše ohlásenie stavby prístavby skladovacích priestorov a letnej terasy k budove staničky – obec trvá na riadnom stavebnom konaní, ktoré je pomerne finančne náročné. Absolvovali sme ho na naše trovy, ale vydanie stavebného povolenia trvalo vyše dvoch rokov (!) Dokončenie opravy budovy stanice v Čiernom Balogu, ktorá bola poškodená pri nami nezavinenom výbuchu plynu a ktorú sme zachránili ako dobrovoľníci a nepretržite sa o ňu staráme z vlastných zdrojov už od roku 1983, sa tak neustále odsúva – veríme že v roku 2023 sa ju konečne podarí dokončiť. Úplne zničená budova vrátane kancelárií ČHŽ postupne získala v rámci obnovy nové podlahy, centrálné podlahové kúrenie s kotolňou, nové vnútorné a vonkajšie omietky, okná a dvere, rozvody elektriny, vody i odpadov a aj následné zariadenie. Obnova zničenej pamiatkovo chránenej budovy staničky bola a je finančne veľmi náročná, dlhodobá a podarilo sa ju zrealizovať iba vďaka ústretovosti a ochote našich priateľov požičať nám finančné prostriedky. V tejto sezóne bola prevádzka reštaurácie spustená už piatu sezónu a stretáva sa s veľkým úspechom u našich cestujúcich i miestnych obyvateľov. Centrum návštevníkov sa po obmedzení prevádzky pravidelných vlakov z Chvatimechu presunulo na Čierny Balog a ako bolo spomínané vyššie, súbeh prevádzky vlakov, staničnej reštaurácie, podávanie informácií a predaj cestovných vstupeniek je pre našich sprievodcov veľkou skúškou, v ktorej však čestne obstáli.

Podobná bola v minulosti situácia v Hronci, kde nám aj napriek stále platnému Uzneseniu vlády SSR č. 6/1988 Lesy Slovenskej republiky, š.p. odmietli v roku 1994 odovzdať pôvodné dielne lesnej železnice a po rokoch vynútených nájmov a ťahaníc sme ich nakoniec museli v roku 2014 odkúpiť za cenu 65 485 €. Spolu so zaplateným nájomom za ostatné roky vo výške 40 584 € nás tak „naše“ dielne lesnej železnice stáli spolu 106 070 €. Veľká škoda týchto peňazí, mohli byť investované do ďalšieho rozvoja ČHŽ. Nezostáva nám však iné, než zarobiť si takéto peniaze sezónnou prevádzkou národnej kultúrnej pamiatky... Ale aspoň sa po 20 rokoch získané dielne v Hronci konečne začínajú postupne meniť na múzeum a opravovňu historických predovšetkým parných strojov. V budúcnosti vidíme perspektívu jeho otvorenia aj pre verejnosť, a to najmä v súvislosti s rekonštrukciou celého úseku trate Chvatimech – Čierny Balog. Nádejou je veľmi dobrá spolupráca s obcou Hronec, ktorá sa v rámci dokončenia stavby kanalizácie postarala i o obnovu priestorov námestia a spolu s OOCR Horehronie i miestnymi podnikateľmi pripravila zriadenie trvalej turistickej informačnej kancelárie spojenej s požičovňou šliapacích drezín a bicyklov. Zbytočne stratených 20 rokov budeme však len ťažko doháňať...

Zatiaľ bez akýchkoľvek zmien pokračuje i nepochopiteľne nespravodlivé a netransparentné pridelenie verejných financií - dotácií z obce pre ČHŽ v porovnaní s ostatnými subjektmi cestovného ruchu v obci (LSR, š.p., Vydra, o.z.), rovnako ako vynútené platenie nájmov v rozpore s Uznesením vlády SSR č.6/1988 štátnym lesom. Vzhľadom na

situáciu vo vývoji komunálnej politiky obce nepredpokladáme, že by sa súčasný stav zmenil – vid'. tabuľky:

Tabuľka pridelených príspevkov pre CR z obecného rozpočtu v ostatných rokoch:

	2008 Sk	2009 Sk	2010 €	2011 €	2012 €	2013 €	2014 €	2015 €	2016 €	2017 €	2018 €	2019 - 2022 €
LSR	210 000	210 000	6 900	6 900	6 900	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	4 x 6 000,-
Vydra	130 000	200 000	5 000	5 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 x 6 000,-
ČHŽ	120 000	120 000	3 000	(0) 3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	(0) 3 000	3 000	4 x 0,-

Tabuľka zaplatených nájmov a iných poplatkov štátnym lesom, ktoré ČHŽ musela a stále musí platiť v rozpore s Uznesením vlády SSR č. 6/1988:

Pozemky pod a traťou žeriavom v Hronci	1992 – 2002	1820 Kčs/Sk/rok	20 020,- Sk
	2003 – 2007	12 333,- Sk/rok	61 665,- Sk
	2008 – 2014	24 666,- Sk/rok	172 662,- Sk
Pozemky pod traťou Hronec	2015 – 2023	746,25 €	5 970,- €
Depo a dielne v Hronci	2002 – 2003	3 000,- Sk/rok	6 000,- Sk
	2004 – 2009	172 645,- Sk/rok	1 035 870,- Sk
	2010 – 2014	1 200,- €/rok	6 000,- €
Odkúpenie dielni v Hronci	2014		65 458,- €
Múzeum Čierny Balog	2012 – 2023	225,- €/rok	2 475,- €
Spolu			122 925,25 €

Úplne skončila aj obojstranne výhodná spolupráca s vedením obce vo veci využívania prác VPP a spoločne viac nepokračujeme v príležitostnom čistení Hrončianskej doliny i okolia rieky a trate ČHŽ smerom do Hronca. Pri realizácii projektu cyklocestičky Hrončianskou dolinou za takmer 300 000 € (fond EÚ) nám zhotoviteľ stavby podkopaním násypu vážne poškodil cca 10 m úsek trate. Na naše zdesenie sa po slušnej žiadosti o nápravu vzniknutej škody za zhotoviteľa postavila obec ako investor a celý trápny prípad musel prísť riešiť riaditeľ odboru stavieb MDaV SR osobne. Až na základe jeho jasného stanoviska o poškodení dráhy obec pod tlakom pristúpila k náprave škody v hodnote cca 6 000 €. Túto čiastku si však už nijako nevymáhala od zhotoviteľa stavby – takže sme ju nakoniec zaplatili my všetci občania obce Čierny Balog. Veľmi zaujímavý prístup...

Pokračujeme i v úspešnej reprezentácii Slovenska na zahraničnom fóre – aj tento rok sme upevňovali medzinárodné vzťahy s **Alishan Forest Railway na Taiwane** (AFR) s cieľom získať pre prevádzku na ČHŽ unikátnu parnú lokomotívu typu SHAY (bola by jediná v Európe). Začiatkom leta 2019 sme sa zúčastnili medzinárodnej konferencie Ázijsko-pacifického kultúrneho historického dedičstva, kde sme predniesli dva odborné referáty. Skupina našich odborníkov vykonala i demontáž vybranej parnej lokomotívy SHAY č. 17 a pripravila ju na generálnu opravu, prípadne na prepravu loďným kontajnerom do Európy. Naším priateľom z AFR sme koncom roka 2019 odoslali i komplexnú odbornú štúdiu zisteného technického stavu lokomotívy a ponuku na jej opravu. Nádej na vyvrcholenie celého projektu

– dlhodobé zapožičanie unikátnej parnej lokomotívy SHAY pre prevádzku na ČHŽ sa tým opäť priblížila, aj keď v súčasnosti ju ešte stále brzdí celosvetový problém s pandemiou COVID-19.

V roku 2013 získanú **Cenu za krajinu Slovenskej republiky**, udeľovanú Ministerstvom životného prostredia SR za prínos k tvorbe a ochrane pôvodnej krajiny, sme doplnili v roku 2014 i celoeurópskym ocenením „**Europe Landscape Award**“, udeľovaným Radou Európy najúspešnejším projektom v rámci všetkých členských štátov EU a v rokoch 2015 a 2016 opakovanou propagáciou železničky a nášho regiónu na medzinárodných konferenciách. V domácom prostredí obdržala v roku 2014 železnička vďaka návrhu skupiny poslancov **Cenu obce Čierny Balog**. Záchrana železničky si za ostatný čas získala uznanie aj rôznych iných organizácií – na Slovensku napríklad „**Sedem divov nášho kraja**“, trojnásobný „**TOP 7 okresu Brezno**“ v kategórii naj organizácie, v Európe prestížnu cenu **Európa Nostra** v roku 1993, celosvetovú **Fordovú cenu** v roku 1994, **Výročnú cenu časopisu Pamiatky a múzea** v roku 1995, **Cenu za čin roka v cestovnom ruchu** za rok 2007 udeľovanú Združením turizmu, UMB Banská Bystrica a anglickej poradenskej firmy pre cestovný ruch L&R International Managment Development Ltd. Dlhodobo pokračuje i viacročná spolupráca s **Ministerstvom kultúry SR** – predovšetkým v oblasti získavania grantov na opravy našich historických lokomotív, rovnako pokračuje spolupráca s **Národným technickým múzeom v Prahe** vo veci dlhodobého prenájmu osobného vozňa Balm/ú 619.

Rok 2022 bol pre našu organizáciu v mnohom opäť zlomový. V súvislosti so získaním a následnom sprevádzkovaním švajčiarskych vozidiel sa nám podaril úspech na medzinárodnej úrovni, o ktorom informovali domáce aj zahraničné médiá, čo opäť napomohlo k zviditeľneniu Čiernohronskej železnice. Veľmi pozitívne vnímame aj zvýšenú návštevnosť našej organizácie a úprimne si vážime prejavy solidarity a podporu, ktorú nám i týmto spôsobom verejnosť vyjadruje. Čiernohronská železnica sa za roky svojej existencie stáva dôstojným a vyhľadávaným partnerom pri organizovaní rôznych podujatí nielen v oblasti cestovného ruchu, ale aj v odbornom prostredí (zástupcovia ČHŽ boli opakovane prizvaní k Okrúhlemu stolu Driving digital 2022, kde sa stretli s poprednými lídrami z verejného aj súkromného sektora a zapojili sa do odbornej diskusie o vytváraní Inteligentných bezemisných zón v mestách a o udržateľnej mobilitě v regiónoch Slovenska). V roku 2022 bola vydaná aj pamätná minca s motívom Čiernohronskej železnice, ktorá má zberateľskú hodnotu. Na minci je vyobrazená naša unikátna zachovaná úzkorozchodná parná lokomotíva R III c Smoschewer z roku 1918 – ďalší šperk ČHŽ.

Napriek všetkým pozitívam, úspechom a uznaniam však stále zostáva smutným konštatovaním fakt, že nebyť každoročného až neuveriteľne zanovitého nasadenia predovšetkým zahraničných dobrovoľníkov a občasnej významnej grantovej finančnej pomoci opäť väčšinou zo zahraničia (Slovensko-švajčiarsky revolvingový fond, Maďarsko-slovenský cezhraničný projekt EU) – vzťah domácich zodpovedných inštitúcií k ČHŽ by železničku „pri živote“ neudržal... Pokiaľ v budúcnosti nedôjde k zásadnej zmene vo vzťahu predstaviteľov zodpovedných inštitúcií k železnici, predovšetkým vo finančnej oblasti, ako budú postupne starnúť a ubúdať jej dobrovoľníci, postupne začne upadať i jej prevádzka. Ale možno až vtedy zistíme, čo strácame...

3. Ročná účtovná závierka a jej zhodnotenie

Ročná účtovná závierka k 31.12.2022 tvorí prílohu tejto správy. Majetok organizácie je vo výške 1 105 902,75 €, vlastné zdroje krytia majetku sú vo výške 546 940,84 €.

Strana aktív (v EUR)	2022	2021
A. MAJETOK SPOLU	898 272,33 €	876 259,66 €
1. Dlhodobý nehmotný majetok	61 693,00 €	8 300,00 €
2. Dlhodobý hmotný majetok	836 579,33 €	867 959,66 €
3. Dlhodobý finančný majetok		
B. OBEŽNÝ MAJETOK SPOLU	207 630,42 €	317 988,73 €
1. Zásoby	15 889,05 €	17 653,50 €
2. Dlhodobé pohľadávky	1 200,00 €	1 200,00 €
3. Krátkodobé pohľadávky	30 506,80 €	10 299,18 €
4. Finančné účty	160 034,57 €	288 836,05 €
C. ČASOVÉ ROZLIŠENIE SPOLU		
AKTÍVA celkom	1 105 902,75 €	1 194 248,39 €
Strana pasív (v EUR)	2022	2021
A. VLASTNÉ ZDROJE KRYTIA MAJETKU SPOLU	546 940,84 €	537 382,36 €
1. Imanie a peňažné fondy	14 219,13 €	12 905,05 €
2. Fondy tvorené zo zisku		
3. Nevysporiadaný výsledok hospodárenia min.rokov	524 477,31 €	410 754,46 €
4. Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie	8 244,40 €	113 722,85 €
B. CUDZIE ZDROJE SPOLU	426 732,37 €	480 315,48 €
1. Rezervy		
2. Dlhodobé záväzky	616,06 €	15 486,02 €
3. Krátkodobé záväzky	26 805,99 €	15 190,94 €
4. Bankové výpomoci a pôžičky	399 310,32 €	449 638,52 €
C. ČASOVÉ ROZLIŠENIE SPOLU	132 229,54 €	176 550,55 €
PASÍVA celkom	1 105 902,75 €	1 194 248,39 €

Výnosy organizácie tvorili predovšetkým tržby z predaja služieb, aktivácia dobrovoľníckej činnosti, tržby z ekonomickej činnosti, príspevky a dary od fyzických osôb a právnických osôb, príspevky z podielu zaplatenej dane a dotácie z verejných prostriedkov, spolu vo výške 511 950,86 €. Náklady tvorili hlavne platby za služby, nákup materiálu, opravy, osobné náklady a energie vo výške 502 125,34 €. Celkový hospodársky výsledok po zdanení k 31.12.2022 bol zisk vo výške 8 244,40 €.

Náklady (v EUR)	2022	2021
Spotrebované nákupy	104 144,83 €	115 279,06 €
Služby	208 551,80 €	203 173,53 €
Osobné náklady	92 390,62 €	67 211,21 €
Dane a poplatky	862,21 €	530,03 €
Ostatné náklady	23 625,33 €	21 207,19 €
Odpisy, predaný majetok, opravné položky	71 950,55 €	79 517,56 €
Poskytnuté príspevky	600,00 €	600,00 €
Náklady celkom	502 125,34 €	487 518,58 €

Výnosy (v EUR)	2022	2021
Tržby za vlastné výkony a tovar	372 062,75 €	440 266,07 €
Zmena stavu zásov z vlastnej výroby		
Aktivácia	26 116,36 €	49 052,84 €
Ostatné výnosy	727,62 €	5 568,90 €
Tržby z predaja majetku a opravné položky	19 012,40 €	19 178,28 €
Prijaté príspevky	14 809,37 €	23 399,52 €
Prevádzkové dotácie	79 222,36 €	64 743,30 €
Výnosy celkom	511 950,86 €	602 208,91 €
Daň z príjmu	1 581,12 €	967,48 €
Výsledok hospodárenia	8 244,40 €	113 722,85 €

4. Výrok auditora k ročnej účtovnej uzávierke:

Čiernohronská železnica, n.o. má povinnosť štatutárneho auditu ročnej účtovnej závierky a výročnej správy za rok 2022.

5. Prehľad peňažných príjmov a výdavkov (cash-flow):

Stav peňažných prostriedkov k 1.1.2022:	288 825,95 €
Príjmy:	
- Z hlavnej činnosti	351 037,99 €
- zo všeobecno-prospešnej činnosti	299 822,48 €
- z darov fyzických osôb	1 910,00 €
- z darov právnických osôb	7 583,33 €
- príspevkov verejnej zbierky	2 004,08 €
- z príspevkov z podielu zaplatenej dane	3 311,96 €
- z dotácií	36 406,14 €
- Z ekonomickej činnosti	8 154,30 €
- Prijaté pôžičky, finančné výpomoci	4 000,00 €
Príjmy spolu:	363 192,29 €
Výdaje:	
- Na správu	51 994,61 €
- Prevádzka železnice	431 568,63 €
- Ekonomická činnosť	5 958,45 €
- Daň z príjmu	967,48 €
- Vrátené pôžičiek	1 500,00 €
Výdaje spolu:	491 989,17 €
Stav peňažných prostriedkov k 31.12.2022:	160 029,07 €

6. Prehľad rozsahu výnosov v členení podľa zdrojov:

Výnosy (príjmy) z činnosti - vlastné zdroje	
Tržby z predaja služieb	372 062,75 €
Aktivácia vnútroorganizačných služieb	26 116,36 €
Iné ostatné výnosy	727,62 €
Tržby z predaja materiálu	3 412,40 €
Tržby z prenájmu majetku	15 000,00 €
Spolu:	417 319,13 €
Výnosy (príjmy) na činnosť - súkromné zdroje	
Finančné dary od fyzických osôb	1 910,00 €
Finančné dary od právnických osôb	7 583,33 €
Prijaté príspevky z verejných zbierok	2 004,08 €
Spolu:	11 497,41 €
Výnosy (príjmy) na činnosť - verejné zdroje, príspevky z podielu zaplatenej dane	
Dotácie	79 222,36 €
Príspevky z podielu zaplatenej dane	3 311,96 €
Spolu:	82 534,32 €
Výnosy z použitia fondu (verejná zbierka)	
Výnosy z použitia fondu	600,00 €
Spolu:	600,00 €
Výnosy celkom:	511 950,86 €

7. Stav a pohyb majetku a záväzkov:

Pohyb majetku v účtovnom období roka 2022 bol nasledovný:

Majetok	K 01.01.2022	Prírastky	Úbytky	K 31.12.2022
Budovy, stavby	165 569,04 €	- €	25 070,31 €	140 498,73 €
Stroje a zariadenia	13 657,22 €	- €	5 729,64 €	7 927,58 €
Dopravné prostriedky	119 786,73 €	109 871,01 €	36 561,44 €	193 096,30 €
Obstaranie dlhodobého nehmotného majetku	8 300,00 €	53 393,00 €	- €	61 693,00 €
Obstaranie dlhodobého hmotného majetku	568 946,67 €	61 556,73 €	135 446,68 €	495 056,72 €
Materiál	17 653,50 €	47 510,88 €	49 275,33 €	15 889,05 €
Pokladnica	1 239,65 €	208 328,50 €	205 299,14 €	4 269,01 €
Ceniny	10,10 €	32,50 €	37,10 €	5,50 €
Bankové účty	287 586,30 €	375 735,38 €	507 561,62 €	155 760,06 €
Peniaze na ceste	- €	220 871,59 €	220 871,59 €	- €
Odberatelia	9 237,60 €	55 303,55 €	49 778,75 €	14 762,40 €
Poskytnuté prevádzkové preddavky	1 061,58 €	15 475,94 €	16 537,52 €	- €
Ostatné pohľadávky	- €	150 552,07 €	150 552,07 €	- €
Iné dlhodobé pohľadávky	1 200,00 €	18 436,97 €	2 692,57 €	16 944,40 €
Majetok spolu:	1 194 248,39 €	1 317 068,12 €	1 405 413,76 €	1 105 902,75 €

Stav a pohyb záväzkov v roku 2022 bol nasledovný:

Závazky	K 01.01.2022	Prírastky	Úbytky	K 31.12.2022
Závazky zo sociálneho fondu	415,88 €	200,18 €	- €	616,06 €
Pôžičky a finančné výpomoci	45 485,37 €	4 000,00 €	1 500,00 €	47 985,37 €
Závazky z obchodného styku	23 427,38 €	351 317,52 €	352 380,56 €	22 364,34 €
Závazky voči zamestnancom	2 491,51 €	54 544,80 €	55 417,30 €	1 619,01 €
Závazky voči SP a ZP	1 577,55 €	29 475,76 €	30 032,30 €	1 021,01 €
Daň z príjmu	967,48 €	1 581,12 €	967,48 €	1 581,12 €

Závazky	K 01.01.2022	Prírastky	Úbytky	K 31.12.2022
Ostatné priame dane	319,87 €	6 093,67 €	6 212,80 €	200,74 €
Daň z pridanej hodnoty	230,00 €	3 301,02 €	3 511,25 €	19,77 €
Ostatné dane a poplatky	- €	204,38 €	204,38 €	- €
Dotácie a zúčtovanie so štátnym rozpočtom	- €	36 406,14 €	36 406,14 €	- €
Ostatné záväzky	300,00 €	3 136,54 €	3 436,54 €	- €
Závazky z prenájmu	947,29 €		947,29 €	- €
Dlhodobé bankové úvery	404 153,15 €	10 843,39 €	63 671,59 €	351 324,95 €
Výdavky budúcich období	- €	78,54 €		78,54 €
Výnosy budúcich období	176 550,55 €		44 399,55 €	132 151,00 €
Závazky spolu:	656 866,03 €	501 183,06 €	599 087,18 €	558 961,91 €

8. Organizačná štruktúra:

Správna rada pracovala v roku 2022 v zložení:

Igor Nemky – predseda
Radek Voigt - člen
Ján Kovalčík – člen

Revízorom bola:

Ing. Ivana Zacharová

Riaditeľom bol:

Ing. Aleš Bílek

V roku 2022 organizácia mala priemerný prepočítaný počet zamestnancov 2,8, z toho počet vedúcich pracovníkov 1, ostatné práce zaisťovali sezónni pracovníci DOVP, DBČŠ, SZČO a dobrovoľníci v počte 94.

Správu zostavil:

Ing. Aleš Bílek

riaditeľ ČHŽ